

تاریخ دریافت مقاله: ۱۳۹۳/۰۶/۱۴

تاریخ پذیرش مقاله: ۱۳۹۳/۱۰/۲۵

سیاست‌گذاری دفاعی قرارگاه پدافند هوایی خاتم‌الانبیاء(ص) با بهره‌گیری از اندیشه نظامی مقام معظم رهبری

علی ایمانی^۱

چکیده

پژوهش حاضر متمرکز بر موضوعی است که "سیاست‌گذاری دفاعی قرارگاه پدافند هوایی خاتم‌الانبیاء(ص) با بهره‌گیری از اندیشه نظامی مقام معظم رهبری" را تبیین می‌نماید. این پژوهش از نظر نوع، کاربردی است که تجزیه تحلیل آن به روش کیفی و تحلیلی (با تکیه بر تحقیق میدانی) انجام شده است. پشتیبانی‌های مقام معظم رهبری و فرماندهی کل قوا، نقش اساسی در سیاست‌گذاری دفاعی قرارگاه پدافند هوایی آجا ایفا نموده است که هدف از این تحقیق تبیین سیاست‌گذاری دفاعی این سازمان نظامی دفاعی با ابتناء بر اندیشه نظامی معظم‌له می‌باشد. قرارگاه پدافند هوایی مادامی در مأموریت محوله توفیق دارد که سیاست‌گذاری معقول و اثربخشی در عرصه‌های مدیریت منابع انسانی، بکارگیری فناوریهای نوین نظامی، افزایش توان نظامی و تدوین رهنامه‌ای فراگیر و مؤثر قدرت پدافند هوایی داشته باشد. به نظر می‌رسد اثربخشی قدرت پدافند هوایی مرهون توسعه متوازن مؤلفه‌های قدرت در این حوزه است. آنچه در این راستا به‌عنوان مسئله تحقیق مطرح می‌گردد این است که فرامین، رهنمودها و تدابیر مقام معظم فرماندهی کل قوا در سیاست‌گذاری دفاعی در عرصه‌های (نیروی انسانی و مدیریت آن، فناوری نظامی و توان تجهیزاتی و رهنامه نظامی قرارگاه پدافند هوایی آجا) چگونه مؤثر بوده است در پایان سیاست‌های اجرایی و کاربردی در سه حوزه نیروی انسانی، تجهیزات و توان رزمی و همچنین رهنامه نظامی قرارگاه ارائه گردیده است.

واژگان کلیدی:

قرارگاه پدافند هوایی، مقام معظم رهبری، سیاست‌گذاری دفاعی

مقدمه

دفاع جزء لاینفک حیات سیاسی و اجتماعی ملت ایران است. مأموریت اصلی قرارگاه پدافند هوایی دفاع از آسمان کشور جمهوری اسلامی ایران بر اساس مأموریت ابلاغی و رهنامه نظامی پدافند هوایی کشور می‌باشد. بدین ترتیب سیاست‌های اثربخش پدافند هوایی پایه اصلی امنیت اقتصادی و هسته‌ای ج.ا.ا می‌باشد. قرارگاه پدافند هوایی این مأموریت را در چهار مرحله به شرح زیر به انجام می‌رساند: (۱) کشف (۲) شناسایی (طبقه-بندی) (۳) رهگیری (۴) درگیری و انهدام

در همین راستا قرارگاه پدافند هوایی ج.ا.ا دفاع از آسمان کشور و پاسداری از تأسیسات اقتصادی، هسته‌ای و نظامی ج.ا.ا در برابر هرگونه تجاوز خارجی را بر عهده دارد. با توجه به موارد ذکر شده بالا، بدیهی است نقش فرماندهی کل قوا در راستای هرچه بهتر پرداختن به مأموریت‌های محوله از اهمیت و حساسیت ویژه‌ای برخوردار بوده و می‌تواند راهگشای عملکرد آیندگان باشد. مقام معظم فرماندهی کل قوا پدافند هوایی را اولویت دفاعی نیروهای مسلح اعلام نموده است، تدابیر و رهنمودهای فرماندهی معظم کل قوا مبنایی منسجم برای پیشرفت کشور و تحقق پدافند هوایی راهبردی است. پشتیبانی‌های مقام معظم رهبری و فرماندهی کل قوا، نقشی اساسی در سیاست‌های دفاعی قرارگاه پدافند هوایی آجا ایفا نموده است که هدف از این تحقیق تبیین این نقش اساسی در سیاست‌گذاری دفاعی قرارگاه می‌باشد.

تشریح و بیان مسئله

مطابق جامعه‌شناسی سازمانها، توسعه و تعالی سازمانها معلول تأثیرگذاری رهبران و بنیانگذاران آن سازمان می‌باشد. قرارگاه پدافند هوایی ارتش ج.ا.ا در راستای اجرای فرامین فرماندهی معظم کل قوا در صحنه مأموریت محوله حضور دارد. در این رابطه قرارگاه پدافند هوایی ضمن دفاع مقتدرانه از استقلال و تمامیت ارضی کشور، مأموریت دفاع از آسمان ج.ا.ا را به انجام رسانده و امنیت هوایی جغرافیای سرزمینی ج.ا.ا را تحقق می‌بخشد. تعالی سازمانی و توفیق قرارگاه پدافند هوایی در انجام مأموریت محوله متأثر از رهنمودها و فرامین مقام معظم رهبری و چگونگی کاربردی کردن رهنمودهای معظم‌له در عرصه اجرایی می‌باشد. قرارگاه پدافند هوایی مادامی در مأموریت محوله توفیق دارد که مؤلفه‌های مؤثر همچون حسن مدیریت منابع انسانی، بکارگیری فناوریهای نوین نظامی، افزایش توان نظامی

سیاست‌گذاری دفاعی قرارگاه پدافند هوایی خاتم الانبیا(ص) با بهره‌گیری از اندیشه نظامی مقام معظم رهبری.....۱۱۳

و تدوین رهنامه‌ای فراگیر و مؤثر قدرت پدافند هوایی را صورت‌بندی نموده باشد. به نظر می‌رسد اثربخشی قدرت پدافند هوایی مرهون سیاست‌گذاری اثربخش دفاعی در این حوزه است. مسئله اصلی پژوهش این است که سیاست‌گذاری دفاعی قرارگاه پدافند هوایی در سه عرصه نیروی انسانی، تجهیزات و رهنامه نظامی با بهره‌گیری از رهنمودها و بیانات و فرامین مقام معظم رهبری تبیین گردد. در این پژوهش به تبیین موشکافانه این مسئله پرداخته می‌شود که قرارگاه چگونه توانسته است از فرامین، تدابیر و بیانات معظم‌له در راستای سیاست‌گذاری اثربخش دفاعی بهره برده و راه‌کارهای استفاده هر چه بیشتر چیست؟

اهمیت و ضرورت تحقیق

مقام معظم فرماندهی کل قوا با جایگاه عالی سیاسی، مذهبی و نظامی خود بیشترین تأثیرگذاری را بر روند سیاست‌گذاری قرارگاه پدافند هوایی دارد. قرارگاه پدافند هوایی ارتش ج.ا.ا جهت سیاست‌گذاری پدافندی و به‌منظور ایجاد امنیت ملی در راستای منافع حیاتی ج.ا.ا و ایجاد بازدارندگی و دفاع همه‌جانبه در حوزه پدافند هوایی در زمان جنگ و صلح جهت‌گیری خود را مشخص می‌نماید. به این ترتیب چشم‌انداز، مأموریت، اهداف، اصول و سیاست‌های کلی راهبردی را طراحی نموده و با اتکال بر قدرت ایمان و عزم ملی و کوشش برنامه‌ریزی‌شده جمعی، تدابیر و فرامین فرماندهی معظم کل قوا و سند چشم‌انداز بیست‌ساله ج.ا.ا را مبنا قرار می‌دهد. اهمیت پرداختن به موضوع حاضر از آنجا ناشی می‌شود که بدانیم اثرگذاری مقام معظم رهبری بر سیاست‌های دفاعی قرارگاه پدافند هوایی از چند جنبه قابل توجه است:

- قرار گرفتن پدافند هوایی در اولویت دفاعی کشور ج.ا.ا؛ رهنمودها و فرمایشات فرماندهی معظم کل قوا بهترین راهنمای مأموریت، راهبرد جدید و حتی پیشرفت قرارگاه پدافند هوایی آجا می‌باشد.
  - برخورداری از پدافند هوایی توانمند به‌منظور انجام مأموریت‌های محوله ظرفیت‌های اقتصادی، صنعتی و تأسیسات هسته‌ای و نفتی کشور را حمایت و حفاظت نماید و به تهدیدات پاسخ می‌دهد. قرارگاه پدافند هوایی در زمان صلح باید بتواند بازدارندگی راهبردی ایجاد نماید و در زمان جنگ ضمن اجرای انواع عملیات‌های پدافندی متناسب با صحنه عملیات، دفاع همه‌جانبه انجام داده و دفاع قوی هوایی ایجاد نماید.
- لذا این تحقیق به کشف حقیقت تأثیرگذاری مقام معظم فرماندهی کل قوا بر سیاست‌گذاری

دفاعی قرارگاه پدافند هوایی خاتم الانبیا(ص) می انجامد و خلأ پژوهشی این عرصه را پوشش می دهد.

هدف تحقیق

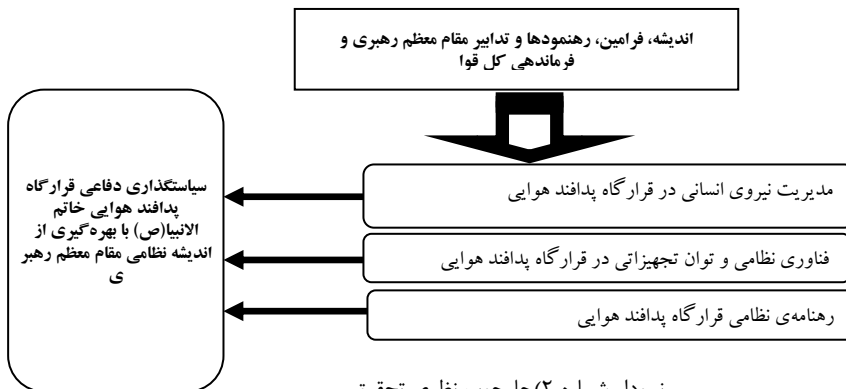
تبیین تأثیر فرامین، رهنمودها و تدابیر مقام معظم فرماندهی کل قوا در رابطه با سیاست گذاری دفاعی در عرصه های(نیروی انسانی و مدیریت آن، توان تجهیزاتی و رهنامه نظامی) در قرارگاه پدافند هوایی

سؤال تحقیق

فرامین، رهنمودها و تدابیر مقام معظم فرماندهی کل قوا چگونه در سیاست گذاری دفاعی قرارگاه پدافند هوایی ارتش جمهوری اسلامی ایران(در سه حوزه نیروی انسانی،توان تجهیزاتی و رهنامه نظامی) مؤثر بوده است؟

نوع و روش تحقیق

تحقیق از نوع کاربردی می باشد. همچنین تحقیق به منظور توصیف عینی و کیفی محتوای مفاهیم متغیرهای مستقل به صورت نظام دار انجام می شود و از آنجاکه به دنبال تجزیه و تحلیل و توصیف این متغیرها هستیم روش تحقیق توصیفی تحلیل محتواست. متغیرهای مستقل و وابسته: متغیره مستقل، فرامین، رهنمودها و تدابیر مقام معظم رهبری و فرماندهی کل قوا در رابطه با (نیروی انسانی و مدیریت آن، فناوری نظامی و توان تجهیزاتی، رهنامه نظامی) در قرارگاه پدافند هوایی خاتم الانبیا(ص) و متغیر وابسته، سیاست های دفاعی قرارگاه پدافند هوایی خاتم الانبیا(ص) می باشد. در شمای ذیل چارچوب مفهومی پژوهش برای نیل به پیشنهادهای اجرایی ارائه می گردد:

تعاریف و اصطلاحات

- فرامین، رهنمودها و تدابیر مقام معظم رهبری و فرماندهی کل قوا: این متغیر، متغیری کیفی است که در این تحقیق منظور از آن، مجموعه فرمایشات مقام معظم رهبری و فرماندهی معظم کل قوا که در قالب فرمان، رهنمود و تدابیر (فرامین در معنای خاص آن در این تحقیق جمع فرمان به معنای دستوری است که از عالی‌ترین مقام کشور، مقام معظم فرماندهی کل قوا، به صورت کتبی و یا شفاهی صادر می‌گردد.
- سیاست‌گذاری طراحی و برنامه‌ریزی روشها و راهها که برای دستیابی به اهداف معین در زمینه‌های مشخص می‌باشد. با توجه به تعریف سیاست‌گذاری از "جان. ام. برایسون" می‌توان مراحل سیاست‌گذاری را به‌طور کلی به مراحل زیر تقسیم‌بندی کرد (رضایان، ۱۳۸۹: ۸۹) گردآوری داده‌ها- برنامه‌ریزی - اجرا - ارزیابی و اصلاح .
- مراحل بالا محورهای اصلی سیاست‌گذاری هستند که اگر به هریک از آنها به‌دقت پرداخته شود، مراحل جزئی‌تر در دل آنها پدیدار می‌شود .
- مدیریت نیروی انسانی در قرارگاه پدافند هوایی شامل کلیه تصمیمات، برنامه‌ریزی‌ها و طرح‌های مرتبط با نیروی انسانی شامل کادر و وظیفه در این قرارگاه پدافند هوایی ارتش جمهوری اسلامی ایران است. این مدیریت کلیه امور شناسایی، گزینش، آموزش، بکارگیری، تأمین انگیزه و نظارت بر عملکرد پرسنل را شامل می‌شود.
- فناوری نظامی و توان تجهیزاتی در قرارگاه پدافند هوایی ارتش جمهوری اسلامی ایران شامل کلیه تاکتیک‌ها، فنون، امکانات و تجهیزات قرارگاه پدافند هوایی ارتش جمهوری اسلامی ایران در کلیه حوزه‌های موشکی، زمین به هوا و راداری و ... است. در باب اهمیت این موضوع همین بس که مقام معظم رهبری و فرماندهی کل قوا فرموده‌اند: «امروز نیازمان در درجه اول پدافند است، وسایل پدافندی را اهمیت بدهید، به مسئله پدافند به‌طور جد بپردازید بخصوص پدافند زمین به هوا»
- رهنامه‌ی نظامی خود می‌تواند بخشی از یک فلسفه یا ایدئولوژی نظامی و یا حاصل یک یا چند نظریه نظامی بوده و در چارچوب یک یا چند نظریه یا تئوری ارائه می‌گردد و برای اقدامات نظامی که از تجربه یا تئوری سرچشمه می‌گیرند، پس از اجماع به‌عنوان یک راهنما شناخته می‌شوند. رهنامه ارتباط منطقی و هماهنگ بین سلسله فرایندها و فعالیت‌ها برای نیل به اهداف پیش‌بینی شده را ایجاد می‌نماید.

● سیاست‌گذاری دفاعی قرارگاه پدافند هوایی ارتش ج.ا.ا: این متغیر، از نوع کیفی بوده که چگونگی و میزان کارآمدی، قدرت، تسلط و ایجاد شرایط توسعه و برتری‌یافتن در حوزه‌های مأموریتی قرارگاه را بیان می‌دارد. بنیه دفاعی متشکل از عناصری مادی و غیرمادی (شامل امور ذهنی و احساس و درک) و داخلی و خارجی است که یا عملاً در استفاده نظامی هستند و یا ضمن آمادگی، در هنگام لزوم می‌توانند بدون تأخیری ناپذیرفتنی، برای رفع انواع تهدیدات- اعم از سخت و نرم و در جهت تحقق اهداف دفاعی به کارگرفته شوند. درسیاست‌گذاری بنیه دفاعی کشور، باید از عوامل قدرت ملی به بهترین وجه استفاده شود تا ضمن رعایت اولویت‌ها، بازدارندگی تحقق پذیرد، تهدیدات پاسخ گفته شوند، دفاع با قاطعیت صورت پذیرد، و پیگیری آرمان‌ها و اهداف و منافع ملی به بهترین وجه امکان‌پذیر گردد.

جامعه آماری

جامعه آماری انسانی این تحقیق فرماندهان و کارشناسان خبره قرارگاه پدافند هوایی می‌باشد؛ تعداد تقریبی آنها که مورد مصاحبه قرار می‌گیرند ۱۲ نفر می‌باشند. جامعه آماری اسنادی این تحقیق نیز عبارت است از کلیه آثار، کتب، سخنرانی‌ها، گزارش دیدارها، فرامین، تدابیر و رهنمودهای مکتوب و شفاهی و مصاحبه‌های قرارگاه پدافند هوایی و کلیه منابع مکتوب، شفاهی و فیزیکی در دسترس که به نوعی حاوی متغیرهای مستقل تحقیق باشند و یا به اثرات آن اشاره نموده باشند.

ادبیات تحقیق

اندیشه‌های دفاعی نه تنها درک عمیقی از دنیای جنگ و صلح در اختیار انسانی می‌نهند، بلکه به او بینش می‌دهند که بداند در محدوده زندگی و کار و مسئولیت خود چگونه رفتار نماید، براین اساس ضرورت درک و فهم تأثیرگذاری رهبران بر سازمانهای دفاعی آشکار می‌گردد.

مبانی نظری فرماندهی کل قوا در نظام ج.ا.ا در چارچوب نظریه امامت و بهره‌گیری از نظریات جامعه‌شناسی مدرن و فرماندهی سازمان مدرن ارتش می‌باشد. با پیروزی انقلاب اسلامی و صورت‌بندی قانون اساسی، فرماندهی کل قوا به مقام رهبری واگذار گردید. رهبری در این نوع مکتب بر اساس جهان‌بینی توحیدی و مبتنی بر اصول زیر است؛ قانون اساسی ج.ا.ا نیز وظیفه رهبری را چنین ایضاح می‌نماید: در زمان غیبت حضرت ولی

سیاست‌گذاری دفاعی قرارگاه پدافند هوایی خاتم‌الانبیاء(ص) با بهره‌گیری از اندیشه نظامی مقام معظم رهبری.....۱۱۷

عصر(عج) در جمهوری اسلامی ایران ولایت امر بر عهده‌ی فقیه عادل و باتقوا، آگاه به زمان، شجاع، مدیر و مدبر است که طبق اصل یک‌صد و هفتم عهده‌دار آن می‌گردد. مطابق همین قانون اساسی فرماندهی کل قوا بر عهده مقام رهبری است(اصل ۱۱۰ قانون اساسی).

مقام معظم رهبری و سیاست‌گذاری دفاعی قرارگاه پدافند هوایی

بررسی اندیشه‌ها، فرامین، رهنمودها و تدابیر مقام معظم رهبری عامل تعیین‌کننده در تدوین سیاست‌های دفاعی پدافند هوایی است.

در سال ۱۳۵۹ هجری خورشیدی جنگ تحمیلی عراق علیه ج.ا.ا آغاز شد. به علت فقدان همگرایی در نیروهای پدافندی هوایی، مسئولین وقت از جمله ریاست جمهوری آن دوران به آسیب‌های این وضعیت آگاه گردیدند. آیت‌الله خامنه‌ای که تجربه معاونت وزارت دفاع دولت موقت و علاقه به پیگیری مسائل تخصصی نظامی را در پیشینه خود داشت به روند تأثیرگذاری بر مسائل مربوط به نیروهای مسلح ادامه دادند. یکی از جلوه‌های این تأثیرگذاری مربوط به پدافند هوایی می‌باشد. در این دوران قرارگاه مرکزی خاتم‌الانبیاء(ص) ایجاد هماهنگی عملیاتی بین نیروهای مسلح ج.ا.ا را بر عهده داشت.

آیت‌الله خامنه‌ای به عنوان رییس‌جمهور و رییس شورای عالی دفاع وقت در صورت‌بندی وضعیت دفاعی در جنگ تحمیلی نقشی تعیین‌کننده بر عهده داشتند. تشکیل ستاد کل پدافند کشور از دستاوردهای فرماندهی مقام معظم رهبری در این دوران است.

این تأثیرگذاری در دوران رهبری معظم‌له تداومی پویا و پایدار داشت و آخرین نتیجه آن تفکیک پدافند از آفند در نیروی هوایی و تشکیل ساختاری جدید با عنوان قرارگاه پدافند هوایی خاتم‌الانبیاء(ص) در شهریور ۱۳۸۷ هجری خورشیدی بود.

فرامین صادره که به ترتیب در ابعاد مختلف سازمانی، تجهیزاتی و ... صادر گردیده‌گویی دیدگاه معظم‌له می‌باشد و به همین لحاظ بدون هیچ‌گونه شرح و توصیف عیناً به شرح زیر ارائه می‌گردند.

در برنامه پنج‌ساله سوم چهار رهنمود زیر توسط، مقام معظم فرماندهی کل قوا در بخش دفاع صادر شده است:

- ارتقاء اقتدار و توان دفاعی امنیتی کشور به منظور مقابله با تهدیدات محتمل منطقه‌ای و ایجاد قدرت بازدارندگی مؤثر در برابر تهدیدات فرامنطقه‌ای
- فراهم نمودن تمهیدات لازم برای تحقق دفاع و امنیت همه‌جانبه

- تقویت سامانه‌های دفاعی کشور
  - حفظ و ارتقاء آمادگی دفاعی و بازدارندگی نیروهای مسلح و افزایش قابلیت تحرک عملیاتی و واکنش سریع در مقابله با تهدیدات بر مبنای بالاترین توان نظامی تهدیدآمیز منطقه‌ای با سازوکارهای مناسب.
- بر اساس رهنمودهای فوق در تبیین سیاست‌های دفاعی باید به ارتقاء توان دفاعی و قدرت بازدارندگی توجه نمود. (پورشاسب، ۱۳۸۵: ۶۴).
- فرازهایی از رهنمودهای مقام معظم رهبری در زمینه‌ها و مناسبت‌های مختلف به شرح زیر یادکر منبع ارائه می‌گردد؛ اهمیت رهنمودهای مقام معظم رهبری و واژگان کلیدی نهفته در بیانات ایشان از آنجاست که به‌عنوان نقطه عزیمت برای سیاست‌گذاری دفاعی قرارگاه پدافند هوایی خاتم‌الانبیاء(ص) محسوب می‌گردد. مهمترین مؤلفه‌های اندیشه نظامی امام خامنه‌ای در سیاست‌گذاری دفاعی قرارگاه پدافند هوایی به شرح ذیل است
- قدرت علمی پایه اصلی مواجهه با جهان استکبار است. دستیابی به سطوح بالای دانش و جهش علمی بنیان اصلی قدرت یک کشور است.
  - مقام معظم رهبری نگاه ارگانیکی به سازمان قدرت هوایی دارد و در رویکردی راهبردی قدرت هوایی اعم از آفند و پدافند را به‌مثابه یکارگانیکم زنده و پویا نگاه می‌کند.
  - انسجام سازمانی در مسیر سازندگی یک ضرورت سازمانی است.
  - هم‌افزایی راهبردی ارتش و سپاه یک ضرورت دفاعی است.
  - مقام معظم رهبری بر موضع پدافندی جمهوری اسلامی ایران در خلیج فارس تأکید دارد.
  - ارزش‌گرایی انقلابی به‌مثابه زنجیره اتصال تمامی رهنمودهای فرماندهی معظم کل قوا در ارتباط با متولیان دفاع از آسمان کشور اسلامی است.
  - مقام معظم رهبری بر تعالی‌گرایی تکلیف محور تأکید دارد و حرکت به سمت قله‌های قدرت و دانایی را یک تکلیف رای مجموعه کارکنان دفاع از آسمان کشور اسلامی ایران می‌داند. ایشان می‌فرماید: «شما موظفید آن مسئولیت را با دقت و هوشیاری کامل و امید فراوان، حفظ کنید و آن را به انجام برسانید و از طریق آن به سمت هدف‌های متعالی اسلام و نظام اسلامی حرکت کنید.» (سازمان عقیدتی سیاسی آجا، ۱۳۸۴: ۶۹).
  - مقام معظم رهبری در دفاع زمین به هوای معجزه‌آسا تأکید دارد.

سیاست‌گذاری دفاعی قرارگاه پدافند هوایی خاتم الانبیا(ص) با بهره‌گیری از اندیشه نظامی مقام معظم رهبری.....۱۱۹

مقام معظم رهبری و صورت‌بندی ستاد پدافند هوایی کل کشور

سیستم پدافند هوایی کشور در دوران جنگ با مشکلات فراوانی روبرو بود و امکان بهره‌دهی عملیاتی حداکثری از آن سلب شده بود. مقام معظم رهبری به‌عنوان رییس‌جمهور و رییس شورای عالی دفاع در تاریخ ۹ آبان ۱۳۶۴ فرمان تشکیل ستاد پدافند هوایی کل کشور را صادر نمود.

ستاد کل پدافند هوایی که بنا به تدبیر آیت‌الله خامنه‌ای تشکیل گردید با مطالعه و بازدیدهای مکرر از شرایط کلی سیستم دفاع هوایی کشور تصمیمات ذیل را اتخاذ نمود:

- آرایش یگان‌های پدافند هوایی متناسب با تهدیدات جدید و ایجاد هماهنگی و سرعت عمل در یگان‌های عملیاتی پدافندی با اعطای اختیارات جهت تصمیم‌گیری درباره شیوه بهره‌گیری از هواپیماهای شکاری متناسب با تاکتیک‌های پدافندی جدید گردید. سرنگونی چندصد فروند هواپیمای دشمن و دفع هزاران مورد حملات هوایی از دستاوردهای راهبردی پدافندی جدید بود.

- هم‌افزایی سایر سازمانها و مراکز اقتصادی کشور در جهت پشتیبانی از عملیات یگان‌های پدافندی در سراسر کشور.

شبکه‌های ارتباطات کنترل و فرماندهی در ۱۷ استان کشور توسعه یافت .

تجهیزات جدیدی نظیر سیستم اسکایگارد، سایت‌های موشک روسی زمین به هوای «-HQ2»، موشک‌های سهند در اختیار دفاع هوایی کشور قرار گرفت . همچنین آتشبارهای هاگ، راپیر، اورلیکن و توپ‌های ۲۳ م.م بازسازی گردید. همچنین دپوهای موشکی و توپخانه ضدهوایی و دپوی هواپیمای پدافندی F-14 تقویت شد.

ایجاد شبکه‌های وسیع دیده‌بانی در سراسر کشور و تقویت فرهنگ پدافند غیرعامل در میان اقشار و طبقات مختلف اجتماعی از دیگر اقدامات این دوران بود.

ستاد پدافند هوایی کل کشور در حقیقت وحدت فرماندهی را در عرصه پدافندی تثبیت نمود.

هماهنگی کامل ایستگاه‌های رادار ثابت و رادار متحرک، مراکز مختلف کنترل و فرماندهی و کسب اطلاعات عملیاتی و تاکتیکی، هواپیماهای شکاری رهگیر در پایگاه‌های مختلف، تجهیزاتی پدافند زمین به هوای موشکی، توپخانه ضدهوایی، برج‌های مراقبت و تسهیلات

کمک ناوبری، پست‌های فرماندهی پایگاه‌های شکاری و قرارگاه‌های عملیاتی از مؤلفه‌های تفکیک‌ناپذیر این وحدت فرماندهی است که امنیت آسمان کشور را تقویت می‌نماید. ستاد پدافند هوایی کل کشور بهره‌دهی عملیاتی مطلوبی در یک سال اول تشکیل از خود بروز داد. بنابراین رییس وقت شورای عالی دفاع امام خامنه‌ای، تدابیر جدی‌تری در راستای تقویت ستاد پدافند هوایی اتخاذ نمودند.

بنابراین کلیه طرح‌ها و سازماندهی یگان‌های پدافند هوایی در نیروهای مسلح (اعم از ارتش جمهوری اسلامی ایران و سپاه پاسداران انقلاب اسلامی ایران) پس از تصویب این ستاد قابل اجرا بود.

فرمانده وقت ستاد پدافند هوایی کل کشور که از سوی رییس شورای عالی دفاع آیت‌الله خامنه‌ای به این سمت منصوب گردیده بود، در سال دوم فعالیت (اواخر سال ۱۳۶۵ خورشیدی) در نامه‌ای به جانشین فرماندهی کل قوا اکبر هاشمی رفسنجانی درباره چگونگی ادامه فعالیت ستاد پدافند هوایی کل کشور دو راه‌کار پیشنهاد می‌نماید:

راه‌کار اول: فرماندهی مستقیماً توسط جانشین فرماندهی کل قوا اعمال گردد.

راه‌کار دوم: ستاد کل پدافند هوایی با وضعیت فعلی با تفویض اختیار در حدی که تا کنون بوده با ابلاغ حکم از طرف جانشین فرماندهی کل قوا به کار خود ادامه دهد. بنابراین راه‌کار دوم مورد تصویب قرار می‌گیرد.

مقام معظم رهبری و صورت‌بندی قرارگاه پدافند هوایی خاتم «ص»

در راستای تدوین دکترین جدید پدافند هوایی کشور، قرارگاه مرکزی خاتم‌الانبیاء (ص) طی صدور امریه‌ی ستاد کل نیروهای مسلح شماره‌ی ۷/۲۲/۱۸۶ آس ب - مورخه‌ی ۸/۶/۸۵ به شرح زیر از قرارگاه پدافند هوایی خاتم‌الانبیاء (ص) و نه‌اجا خواسته است نسبت به تدوین دکترین جدید پدافند هوایی اقدام نمایند.

با مشورت خبرگان پدافند هوایی ظرف ۲ ماه دکترین پدافند هوای یک‌شور مبتنی بر جنگ با دشمن که از برتری مطلق هوایی برخوردار است تدوین و جهت تصویب فرماندهی معظم کل قوا به ستاد کل ارائه گردد. این دکترین موارد زیر را لحاظ کند و متضمن تداوم نبرد در شرایط برتری مطلق هوایی دشمن باشد

- تقدم کامل پدافند غیرعامل نسبت به عامل
- تقدم اول تسلیحاتی زمین‌پایه نسبت به هوا پایه

سیاست‌گذاری دفاعی قرارگاه پدافند هوایی خاتم‌الانبیاء(ص) با بهره‌گیری از اندیشه نظامی مقام معظم رهبری.....۱۲۱

- فریب
- دیدن و دیده نشدن در جستجو و تعقیب و آتش
- تحرک و انعطاف در سامانه‌های ارتفاع پست و سازه‌های امن در سامانه‌های ارتفاع بلند .
- حجم آتش مستمر
- خلاقیت و ابتکار لحظه‌به‌لحظه
- قابلیت خنثی‌سازی قوت‌های دشمن (کروز ، پهپاد -رادارگریز)
- اطلاعات و عملیات ویژه در عمق
- راهکار ویژه ضد بالگرد و هلی برن
- تنوع تسلیحات
- ایجاد آسمان سوخته در مناطقی که پرواز هوایی خودی ممکن نیست .

با اهمیت پیدا نمودن مؤلفه پدافند هوایی در سرنوشت جنگ و همچنین پراکندگی عملیاتی گروه‌های پدافندی ارتش و سپاه، تحولات و تغییرات ساختاری و مأموریتی شتاب افزون‌تری به خود گرفت.

از آغاز دهه ۷۰ خورشیدی قرارگاه پدافند هوایی خاتم‌الانبیاء«ص» تشکیل و کلیه امکانات، کارکنان، سوابق و تعهدات ستاد کل پدافند هوایی کشور به این قرارگاه منتقل گردید. ستاد کل پدافند کشور در تاریخ ۲۰ اردیبهشت ماه ۱۳۷۱ طی گردشکاری مراتب تبدیل وضعیت ستاد پدافند هوایی کل کشور را به قرارگاه پدافند هوایی خاتم‌الانبیاء«ص» به استحضار آیت‌الله خامنه‌ای فرماندهی کل قوا رساند.

فرماندهی معظم کل قوا چنین پاسخ می‌دهد:

«تشکیل قرارگاه پدافند هوایی خاتم‌الانبیاء(ص) در جهت تحقق اهدافی است که قبلاً در تشکیل چنین قرارگاهی از راه‌کارهای دیگر ارجح است، باین‌حال لازم است جوانب کار بیشتر سنجیده شود تا هرگونه ناهماهنگی و عدم همکاری از سوی ارتش و سپاه و نیز دچار شدن ستاد کل نیروهای مسلح در کار اجرایی و عملیاتی پیشگیری گردد.

ضمناً در ترکیب قرارگاه پدافند هوایی خاتم و وابستگی سازمانی و ستادی آن به این نکته توجه شود که مأموریت پدافند از آسمان کشور به عهده ارتش است و اگر امکانات پدافندی موجود در اختیار سپاه و دیگر سازمانها با مأموریت عمومی آنان تطبیق نکند باید فکری برای آن امکانات کرد".

به این ترتیب قرارگاه پدافند هوایی خاتم‌الانبیاء «ص» با مأموریت طرح‌ریزی، برنامه‌ریزی، هماهنگی، هدایت و کنترل کلی پدافند هوایی در سطح کشور در سال ۱۳۷۱ خورشیدی با تصویب مقام معظم فرماندهی کل قوا تشکیل می‌گردد. بنابراین قرارگاه خاتم‌الانبیاء (ص) نسبت به تصویب دستورالعمل‌های عملیاتی، آموزش و فنی و نیز تعیین محل استقرار سامانه‌های پدافندی و نیز تعیین مناطق محدود پدافندی اقدام می‌نماید.

مأموریت قرارگاه پدافند هوایی خاتم‌الانبیاء (ص)، بر اساس مکاتبات دفتر فرماندهی کل قوا به این قرارگاه به شرح ذیل است:

۱- هدایت و کنترل کلی عملیات و فعالیت‌های پدافند هوایی در سطح کشور (اعم از عامل و غیرعامل).

۲- بهره‌برداری از کلیه امکانات ملی برای پشتیبانی از یگان و سازمان‌های متولی پدافند عامل و غیرعامل هوایی.

۳- انجام هماهنگی‌های کلان بین سازمان‌های مختلف نیروهای مسلح در زمینه پدافند هوایی (در چارچوب مأموریت‌های مصوبه) و همچنین انجام هماهنگی بین نیروهای مسلح و سازمان‌های غیرنظامی پدافند شونده.

همچنین دیگر وظایف سازمانی قرارگاه پدافند هوایی خاتم‌الانبیاء (ص) به شرح زیر می‌باشد:

۱- انجام بررسی‌های لازم در زمینه طراحی و برقراری شبکه یکپارچه پدافند هوایی کشور.
۲- تهیه برآوردهای اطلاعاتی از قدرت هوایی کشورهای هدف با بهره‌گیری از برآوردهای ارتش و سپاه.

۳- تهیه و تدوین آمار و اطلاعات از وضعیت یگان‌های پدافندی و تعیین میزان توان رزمی آنها.

۴- شناسایی و تعیین نقاط حساس و حیاتی کشور و ارائه طرح در جهت تأمین پدافند هوایی آنها.

۵- ارائه خط‌مشی در جهت هماهنگی هر چه بیشتر روش‌های آموزشی، عملیاتی و فنی یگان‌های پدافندی و بررسی و تصویب دستورالعمل‌ها و آیین‌نامه‌های پیشنهادی نیروها.

۶- انجام بررسی‌های لازم در خصوص سامانه‌های سلاح و جنگ‌افزار، سازمان و تجهیزات و طرح‌های آموزشی، آماد و پشتیبانی (لجستیکی) و پژوهشی یگان‌های پدافندی نیروهای مسلح و ارائه برآوردها و نتایج بررسی‌ها به ستادهای ذیربط.

سیاست‌گذاری دفاعی قرارگاه پدافند هوایی خاتم الانبیا(ص) با بهره‌گیری از اندیشه نظامی مقام معظم رهبری.....۱۲۳

۷- بررسی و تصویب پیشنهاد نیروها در خصوص تعیین محل استقرار یا جابجایی سلاح‌های پدافند هوایی (اعم از مناطق عملیاتی یا غیرعملیاتی).

۸- بررسی و تعیین مناطق محدوده و ممنوعه پروازی و اعلام مراتب به قسمت‌های ذیربط. تبصره: تعیین مناطق ممنوعه پس از تصویب فرماندهی معظم کل قوا خواهد بود.

۹- ایجاد سیستم موردنیاز به منظور تحت کنترل عملیاتی گرفتن تمام و یا بخشی از شبکه پدافند هوایی کشور در صورت لزوم.

۱۰- انجام بررسی‌های مستمر و موردی به منظور نظارت بر حسن اجرای مصوبات و ارزیابی توان رزمی یگان‌ها.

۱۱- انجام اقدامات جاری مربوط به هماهنگی تیراندازی‌های آموزشی و سایر مسائل و امور جاری عملیاتی مربوط به پدافند هوایی تحت نظارت و سیاست‌های ابلاغی از سوی ستاد کل.

تبصره ۱: در ساختار قرارگاه به تناسب از عناصر ارتش، سپاه، ناجا و ارگان‌های غیرنظامی ذیربط استفاده خواهد شد.

تبصره ۲: در امور ستادی فوق، قرارگاه به عنوان ستاد تخصصی فرماندهی معظم کل قوا عمل نموده و گردش کارهای لازم را از طریق ستاد کل نیروهای مسلح به استحضار معظم له خواهد رساند.

از طرف دیگر سه وظیفه‌ی از سوی هیئت محترم وزیران و کمیته دائمی پدافند غیرعامل ستاد کل نیروهای مسلح به قرارگاه پدافند هوایی خاتم‌الانبیاء(ص) به شرح ذیل محول گردید:

۱- تبیین و برآورد تهدیدات و شناسایی دقیق تسلیحات دشمن از نظر زمان، حجم و منطقه عمل جهت ارائه پیشنهاد به کمیته دائمی.

۲- شناسایی و تعیین نقاط حیاتی، حساس و مهم کشور با هماهنگی و همکاری مبادی ذیربط در ستاد نیروهای مسلح و کشور.

۳- ارزیابی اولویت‌بندی مراکز حیاتی، حساس و مهم واصله از مبادی ذیربط با توجه به معیارها و شاخصه‌های کمی مصوب، جهت پیشنهاد به کمیته دائمی پدافند غیرعامل کشور. از طرف دیگر مأموریت مصوبه نه‌اجا در ساختار دفاعی کشور به شرح زیر است:

۴- تأمین پدافند هوایی کشور، هماهنگی، هدایت و کنترل کلی عملیات پدافند هوایی سایر نیروها و سازمان‌هایی که در زمینه پدافند هوایی مسئولیت‌هایی دارند.

۵- از طرف دیگر سپاه نیز در زمینه تأمین پدافند پست و متوسط مناطق عملیاتی خود مسئولیت داشت. همچنین در مقابله با بحران‌های منطقه‌ای در مقابل تهدید از داخل نیز کنترل کلی عملیات پدافند هوایی به عهده سپاه بود.

با تجربه جنگ تحمیلی یکی از مهمترین ابعاد پدافند هوایی یعنی پدافند غیرعامل نیز کانون توجه سیاست‌گذاران دفاعی ج.ا.ا. قرار گرفته بود.

با ابتناء بر جمیع مؤلفه‌های ایضاحی بالا قرارگاه پدافند هوایی خاتم‌الانبیاء «ص» در تابعیت قرارگاه خاتم‌الانبیاء «ص» تشکیل گردید.

فرامین و بیانات فرماندهی معظم‌کل قوادیر خصوص قرارگاه پدافند هوایی خاتم‌الانبیاء (ص):

مقام معظم رهبری در خصوص سازمان پدافند هوایی مواضع و سخنان آشکاری داشته‌اند که گزیده‌ای از این سخنان و مواضع در این پژوهش ذکر و تبیین می‌گردد. مقام معظم رهبری در این باره می‌فرماید:

«تشکیل قرارگاه در جهت تحقق اهدافی است که قبلاً در تشکیل ستاد کل پدافند موردنظر بود». (ستاری‌خواه، ۱۲۴: ۱۳۸۱)

« ماموریت پدافند از آسمان کشور بر عهده ارتش است (منبع پیشین: ۱۲۵).

(فرمان مقام معظم فرماندهی کل قوا در نامه شماره ۲۴۲۸/۳/۴۵ ف ک مورخ ۷۳/۵/۲۹)

«این قرارگاه برای آماده‌سازی و استقرار یک مرکز هوشمند وجودش لازم است».

«اگر حادثه‌ایی برای کشور پیش بیاید اولین مرکزی که باید فعالیت کند قرارگاه پدافند هوایی است». (فرمان مقام معظم فرماندهی کل قوا در خصوص گردش کار شماره ۵۹۴

تقدیمی از ستاد کل نیروهای مسلح حضور معظم له مورخه ۸۳/۱۲/۹)

- اینجا (قرارگاه پدافند هوایی خاتم‌الانبیاء (ص)، یکی از قرارگاه‌های تابع ارتش است، علتش هم این است که مهمترین ابزارهای پدافند در اختیار ارتش است. از طرفی مسئولیت حفظ

آسمان کشور بر عهده‌ی ارتش است. این قرارگاه یک قرارگاه ارتشی است"

((فرمان مقام معظم فرماندهی کل قوا در خصوص گردش کار شماره ۵۹۴ تقدیمی از ستاد کل نیروهای مسلح حضور معظم له مورخه ۸۳/۱۲/۹)).

سیاست‌گذاری دفاعی قرارگاه پدافند هوایی خاتم الانبیا(ص) با بهره‌گیری از اندیشه نظامی مقام معظم رهبری.....۱۲۵

قرارگاه بایدنیروهای زیر کنترل خود را دائم زیر نظر داشته و برکم و کیف آمادگی آنها اشرف داشته باشد». (مدرک: ۳/۵۱/۳/۳۱۱/قرارگاه مرکزی خاتم الانبیا(ص) مورخ

۸۵/۲/۲۰)

تدابیر و فرامین مقام معظم فرماندهی کل قوا در مورد دکترین رزمی(عملیاتی) در پدافند هوایی و نگاه به تهدیدات

مقام معظم رهبری، در تاریخ ۷۹/۹/۲۴ می‌فرماید " پدافند امروز در اولویت یکم است". (منبع پیشین: ۱۲۷)

«امروز بخش پدافند شما جزو مؤثرترین بخش‌های همه‌ی دستگاه‌های نظامی کشور برای دفاع از عزت، استقلال و سربلندی ملت ایران است، که جز با همت و اراده و اعتماد به نفس و توکل شما به خدا و کار خستگی‌ناپذیرتان، این قله‌های بلند را نمیشود فتح کرد». (بیانات مقام معظم رهبری، ۸۴/۱۱/۱۸)

مقام معظم رهبری در ۸۴/۱۲/۲۱ می‌فرمایند: «در برابر تهدیدات دشمن راهش این است که خودمان را قوی کنیم، تا چنانچه اگر هوشیار باشیم کار اطلاعاتی خوب بکنیم، دیده‌بانی خوب بکنیم، می‌توانیم هواپیماهایشان را بیندازیم، می‌توانیم موشک‌هایشان را بزنییم و می‌توانیم مقابله کنیم». (ایمانی، ۱۳۹۰: ۱۳۹۲).

قرارگاه پدافند هوایی خاتم‌الانبیا «ص» تا ۱۰ شهریور ۱۳۸۷ با این ترکیب سازمانی به ادامه فعالیت پرداخت و آخرین فرمانده آن با این ترکیب سازمانی سرتیپ احمد میانی فرمانده وقت نیروی هوایی بود.

سیاست‌های دفاعی جدید قرارگاه پدافند هوایی خاتم «ص» با تفکیک پدافند هوایی از نیروی هوایی (قرارگاه پدافند هوایی خاتم الانبیا «ص» نیروی چهارم)

تحولات روابط بین‌الملل، سیر تصاعدی دخالت نظامی ایالات متحده آمریکا در امور داخلی کشورهای دیگر از قبیل وقوع جنگ یوگسلاوی و همچنین وقوع دو فقره جنگ سلطه در خلیج فارس بر نوع رویکرد مقامات عالی‌رتبه نظام جمهوری اسلامی ایران به مقوله پدافند هوایی تأثیرگذار بود.

مقام معظم رهبری در ۲۴ آذرماه ۱۳۷۹ پدافند را اولویت اول دفاعی اعلام نمود. ایشان به فرماندهان نظامی می‌فرماید:

«برای جنگ‌های الکترونیکی در مانور ذوالفقار سفارش کردم چه کردید؟! اگر قضیه‌ای مثل یوگسلاوی برای ما پیش بیاید، هواپیماهای دشمن از روی دریا می‌آید، اگر رادار ما را سفید کنند چه اقدامی می‌توانیم بکنیم؟! این خیلی مهم است؛ دغدغه اصلی این است، این را باید دنبال کنید. (دیدار فرماندهان نظامی با آیت‌الله خامنه‌ای، ۷۹/۱۱/۱۸)

مقام معظم رهبری در تاریخ ۸۰/۱۲/۱۰ در شرایط بحران منطقه‌ای و سیر تصاعدی تهدیدات جهانی در خلیج فارس می‌فرماید: «در مورد تهدید، عملیات بازدارندگی و دفاعی را بررسی کنید» (ایمانی، ۱۳۹۲:۱۴۵)

همچنین در تأکید بر راهبرد پدافندی می‌گوید: «از سازوکار خوب قرارگاه پدافند هوایی خاتم‌الانبیاء «ص» حداکثر استفاده را بکنید. آنجا شما (ارتش جمهوری اسلامی ایران) هستید، سپاه هم هست، باهم کار کنید. این همکاری‌ها را قدر بدانید، امروز روز ساز و کار منفی نیست، بلکه ساز و کار مثبت است. سارعو الی الله؛ مسابقه بگذارید برای پیشرفت و هیچگاه رقابت منفی را اجازه ندهید. مجموعه نیروهای مسلح یکی هستند باید باهم کار بکنید با همکاری یکدیگر». (ارتش کلمه طیبه، ۱۳۸۴:۳۹۵).

در تأکید بر آمادگی پدافندی مقام معظم رهبری در تاریخ ۸۳/۴/۲۵ می‌فرماید:

«لازم نیست که یقین داشته باشیم با حمله، همین‌قدر احتمال می‌دهیم به حمله، باید امکانات آفندی و پدافندی را آماده کنیم. پدافند کشور دست نیروی هوایی ارتش است؛ در مورد پدافند غیرعامل خیلی حساب باز کنید. راجع به سازندگی و تولید یکجا بعضی از کارهای موازی انجام می‌گیرد. (نمونه آن پره‌های توربین) و قطعه‌ای داریم که مدت دو ماه کار می‌کند، مال جنگنده‌های ما، قطعات تند مصرف باید به هر قیمتی است تولید کنیم.» (ستاری‌خواه، منبع پیشین: ۱۲۹).

روند رو به تصاعد حمایت از تقویت قرارگاه پدافند هوایی و سامانه پدافندی کشور ادامه دارد تا اینکه در تاریخ ۱۰ شهریورماه ۱۳۸۷ خورشیدی طی فرمانی از دفتر فرماندهی کل قوا امیر سرتیپ احمد میقانی به فرماندهی قرارگاه پدافند هوایی خاتم‌الانبیاء «ص» منصوب گردید.

در مأموریت جدید بهره‌برداری از نیروی انسانی متعهد و کارآمدی که اولویت انسانی است. ارتقاء توان رزمی پدافند هوایی، روزآمد نمودن تجهیزات پدافندی و ارتباط منسجم با پدافند هوایی سپاه و بخش‌های پدافندی سایر نیروهای مسلح از دیگر اولویت‌های مأموریت فرمانده جدید قرارگاه خاتم‌الانبیاء «ص» می‌باشد.

تجزیه و تحلیل نهایی

از آنجاکه ماهیت، شدت، نوع و ابعاد تهدیدات هوایی تغییر شگرفی نموده است و دکترین سنتی پدافند هوایی پاسخگوی وضعیت جدید نیست، بنابراین مقام معظم رهبری با درک این تحولات بر تغییر در وضعیت پدافند هوایی کشور ج.ا. تأثیرگذار بوده‌اند. تهدیدات قدرت‌های فرامنطقه‌ای در چهار محور حقوق بشر، تروریسم، سلاح‌های کشتار جمعی و انرژی هسته‌ای ج.ا. را آماج اتهامات خود قرار داده است. از آنجا که دفاع از حوزه‌های نظامی و اقتصادی متکی بر سخت‌افزارهای قدرت است، بنابراین مؤلفه پدافند هوایی در اینجا اهمیت پیدا می‌کند. رهنمودهای اثربخش فرماندهی کل قوا نیز ناظر به اهمیت پدافند هوایی برای دفاع از کیان نظام اسلامی مخصوصاً در این حوزه‌هاست. رویکرد راهبردی مقام معظم فرماندهی کل قوا ناظر به «فرماندهی و کنترل یکپارچه پدافند هوایی کشور است.» یگان‌های موشکی و جنگ‌افزارهای پدافندی زمین به هوا قبل از تفکیک متکی به پشتیبانی لجستیک پایگاه یا منطقه هوایی تحت حفاظت این یگانها بودند، در مناطق صنعتی و پالایشگاهی نیز متکی به حمایت‌های لجستیک مناطق مورد بحث بودند. این وابستگی از قدرت و تحرک یگان‌های پدافندی می‌کاست؛ بنابراین در رویکرد راهبردی مقام فرماندهی کل قوا تعالی پدافند هوایی از معبر استقلال در حوزه‌های نیروی انسانی، تجهیزات و رهنامه نظامی این قرارگاه مبنا قرار گرفت. از دیدگاه مقام رهبری اصل بر وقوع درگیری قطعی با دشمن فرامنطقه‌ای است، بنابراین امور پدافندی باید به صورت مداوم پیگیری شود.

فرماندهی کل قوا در حوزه نیروی انسانی بر ارتباط مداوم فرماندهان تأثیرگذار پدافند هوایی و حل قطعی مشکلات احتمالی تأکید می‌نماید. آیت‌الله خامنه‌ای در رهنامه نظامی پدافند هوایی بر محاسبه فرصت‌ها، تهدیدها، نقاط قوت و ضعف دشمن نیروی خودی و همچنین شرایط محیطی منطقه‌ای و بین‌المللی تأکید می‌نماید. در حوزه نیروی انسانی رویکرد مقام معظم رهبری مبتنی بر مهندسی و محاسبه ارگانیکی است. ایشان ستاد و مراکز فرماندهی را به مغز متفکر و نیروهای صف را به انگشتان و ابزار نظامی تشبیه می‌نماید که هر دو باید فعال و قوی باشند. رده صف، نیروی مماس با دشمن است که باید آموزش و معیشت آن کنترل و مراقبت دائم گردد. مقام فرماندهی کل قوا با تکیه بر ابزار، سازوبرگ نظامی و تجهیزات و نیروی انسانی بر ارائه و حفظ پرستیژ بین‌المللی نظام اسلامی تأکید دارد؛ بنابراین رژه‌ها و رزمایش‌های نظامی را ارج می‌نهد و بر ارائه جلوه‌های اقتدار

ج.ا.ا. تأکید می‌کند. همچنین کنترل دائم آمادگی دفاعی توسط قرارگاه پدافند هوایی سفارش مکرر فرماندهی کل قواست و در تشکیل قرارگاه پدافند هوایی خاتم‌الانبیاء(ص) بر آن تأکید شده است. از دیدگاه مقام فرماندهی کل قوا رهنامه نظامی را باید با این پیش-فرض طراحی نمود که احتمال وقوع حمله نظامی جدی است؛ بنابراین تجهیزات و سازوکار دفاعی باید تجهیز گردد. از این رو قرارگاه پدافند هوایی خاتم‌الانبیاء(ص) باید هوشیار باشد، کار اطلاعاتی و کار دیدبانی را به نحو مطلوب انجام دهد. با تامل در برنامه پنج‌ساله سوم توسعه به نظر می‌رسد که رهنمودهای مقام رهبری در حوزه نظامی و رهنامه نظامی کشور ج.ا.ا. ماهیت دفاعی دارد. چهار رهنمود اساسی مقام فرماندهی کل قوا بر ارتقاء توان دفاعی، فراهم نمودن تمهیدات دفاعی، تقویت سیستم دفاعی کشور و بازدارندگی نیروهای مسلح ج.ا.ا. تأکید دارد. بنابراین ارتقاء توان قرارگاه پدافند هوایی در سه حوزه تجهیزات، نیروی انسانی و رهنامه نظامی امر مسلم به نظر می‌رسد. بنا به جایگاه ممتاز مقام معظم فرماندهی کل قوا در ساختار حقیقی و حقوقی نظام ج.ا.ا. و همچنین نظام اجتماعی ایران، تأثیرگذاری معظم‌له بر تعالی و ترقی قرارگاه را نمی‌توان محدود در فرامین و رهنمودهای ایشان نمود. تأثیرگذاری جامع‌الاطراف معظم‌له در برنامه‌ریزی‌های کلان توسعه کشور سهم دفاع را تبیین نموده است. بنابراین در ماده ۱۹۳ لایحه برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی تامل می‌نماییم بر هوشمندسازی سامانه‌های دفاعی تأکید شده است. ارتقاء منابع انسانی و سامانه فرماندهی و کنترل (C4I) از دغدغه‌های جدی مقام فرماندهی کل قواست. ارتقاء سامانه‌های الکترونیکی پدافند هوایی، ارتقاء سطح دانش نیروهای مسلح عموماً و نیروهای قرارگاه پدافند هوایی خصوصاً و تربیت نیروی دانش‌بنیان، رعایت اصول پدافند غیرعامل و توجه به پدافند تأسیسات زیربنایی کشور در رهنمودها و اوامر مقام معظم فرماندهی کل قوا لحاظ گردیده است. به‌طور کلی پدافندمحور بودن و دفاع‌محور بودن برنامه‌های توسعه کشور ج.ا.ا. مبتنی بر اندیشه‌های دفاعی مقام معظم رهبری است؛ این‌گونه است که تعالی و ترقی قرارگاه پدافند هوایی در حوزه‌های تجهیزات، نیروی انسانی و رهنامه نظامی صورت تحقق به خود می‌گیرد.

یافته‌های تحقیق و نتیجه‌گیری

محقق به تبیین تأثیر متغیر مستقل (فرامین، رهنمودها و تدابیر مقام معظم رهبری و فرماندهی کل قوا در رابطه با نیروی انسانی، فن‌آوری نظامی و توان تجهیزاتی، و رهنامه قرارگاه پدافند هوایی خاتم‌الانبیاء(ص) بر متغیر وابسته (سیاست‌گذاری دفاعی قرارگاه پدافند

سیاست‌گذاری دفاعی قرارگاه پدافند هوایی خاتم‌الانبیاء(ص) با بهره‌گیری از اندیشه نظامی مقام معظم رهبری.....۱۲۹

هوایی خاتم‌الانبیاء(ص) می‌پردازد.

در این پژوهش، محقق از سه منظر تجهیزات، رهنامه نظامی و نیروی انسانی به تجزیه و تحلیل نقش مقام معظم رهبری و فرماندهی کل قوا در حفظ، تقویت و اعتلای پدافند هوایی می‌پردازد؛

در بعد نیروی انسانی، مقام معظم رهبری نیروی انسانی را در دو پرده تصویر می‌نماید: نیروی انسانی موجود و نیروی انسانی مطلوب. نیروی انسانی موجود نیازمند وحدت رویه در عرصه آموزش است، نیازمند وحدت رویه در عرصه فرماندهی است، صرف بودجه‌های مؤثر آموزشی و پژوهشی برای آن یک ضرورت است؛ سازوکار منفی برای آن مضر و سازوکار مثبت یک الزام سیستمی است. نیروی انسانی موجود از ویژگی جوان بودن برخوردار است بنابراین جوان‌گرایی در عرصه فرماندهی برای مدیریت آن یک ضرورت است.

نیروی انسانی مطلوب در اندیشه نظامی مقام معظم رهبری استوار در ایمان، قوی و پیشاهنگ در تولید علم، همدل و منسجم و متحد است. بنابراین دارای خود آگاهی ملی و توان تصمیم‌گیری جمعی است. دیگر ویژگی نیروی انسانی مطلوب از دیدگاه مقام معظم رهبری فداکاری و ارزش‌گرایی است. عزت‌طلبی، استقلال‌خواهی و خودبسندگی از نشانه‌های ارزش‌گرایی است.

حرکت به سمت قله‌های قدرت و دانایی ویژگی نیروی انسانی مطلوب از دیدگاه مقام معظم رهبری است. حرکت به سمت قله نیز با کار آزمودگی، انضباط کامل و نوآوری میسر است. در بعد تجهیزات، نوع رویکرد مقام معظم رهبری منبعث از دو پیش‌فرض اساسی است "قدرتمند شدن ایران اسلامی و اقتدار و عزت ملی"، و "بومی‌سازی ساخت تجهیزات و تکیه بر ظرفیت‌های انسانی و ملی تولید تجهیزات". این دو پیش‌فرض نیز باروحیه بسیجی-وار و تلاش صادقانه میسر می‌گردد.

مقام معظم رهبری بر آرایش یگان‌های پدافندی متناسب با تهدیدات جدید تأکید دارد. تقویت پدافند غیرعامل و ایجاد شبکه وسیع دیدبانی سراسر کشور در این آرایش جدید از اهمیت برخوردار است. همچنین مقوله جنگ الکترونیک، سازندگی و تولید تجهیزات ارتشی بودن مقوله پدافند هوایی ایران اسلامی از مؤلفه‌های اندیشه نظامی مقام معظم فرماندهی کل قواست. در چتر حمایتی و فرماندهی معظم کل قوا قرارگاه پدافند هوایی در حوزه تجهیزات سه موج تحول را طی نموده است:

- اولین موج تحول هماهنگ کردن و یکپارچه‌سازی سامانه پدافندی کشور و انتصاب دکتر حسن روحانی به فرماندهی ستاد پدافند کل کشور در نیمه دهه ۶۰ و دوره دوم ریاست جمهوری معظم‌له است.

- موج دوم تحول در توان تجهیزاتی مربوط به دوران سازندگی است؛ در این دوران با فرماندهی شهید ستاری بر قدرت هوایی کشور که افسری نابغه در پدافند هوایی بود پدافند هوایی ج.ا.ا مجهز به موشک‌های اس-۲۰۰ (پدافند زمین- پایه) و هواپیمای میگ-۲۹ (پدافند هواپایه) گردید.

- موج سوم تحول تجهیزاتی در پدافند هوایی قرار گرفتن سامانه و تجهیزات پدافندی نیروی هوایی ارتش ج.ا.ا در اختیار قرارگاه پدافند هوایی خاتم‌الانبیاء(ص) در شهریورماه ۱۳۸۷ خورشیدی بود.

در رابطه با رهنامه نظامی فرامین رهنمودها و تدابیر مقام معظم فرماندهی کل قوا بر اعتلای قرارگاه پدافند هوایی خاتم‌الانبیاء(ص) مؤثر بوده است. رهنامه نظامی قرارگاه پدافند هوایی خاتم‌الانبیاء(ص) متأثر از رهنامه کلان ملی است و این رهنامه متأثر از رهنمودهای مقام معظم رهبری است؛ ارتقاء اقتدار و توان دفاعی امنیتی کشور به‌منظور مقابله با تهدیدات محتمل منطقه‌ای و ایجاد قدرت بازدارندگی مؤثر در برابر تهدیدات فرمانطقه‌ای، تقویت سامانه دفاعی کشور و حفظ و ارتقاء آمادگی دفاعی و بازدارندگی نیروهای مسلح، همچنین افزایش قابلیت تحرک عملیاتی و واکنش سریع در مقابله با تهدیدات از مؤلفه‌های راهبردی اندیشه نظامی آیت‌الله خامنه‌ای است.

بنابراین تهیه نقشه جامع علمی کشور برای حصول مؤلفه‌های بالا ضرورتی راهبردی برای ایجاد قدرت ملی است. آنچه در خصوص رهنامه نظامی قرارگاه پدافند هوایی خاتم‌الانبیاء(ص) از اهمیت برخوردار است و مرتبط با بیانات و رهنمودهای راهبردی امام خامنه‌ای است به این شرح است: طراحی دکترین رزم بر اساس احتمال درگیری با آمریکا، عملیات بازدارندگی و دفاعی در مواجهه با تهدید، وجود قرارگاه برای آماده‌سازی و استقرار یک مرکز هوشمند، و در امور مربوط به پدافند هوایی نیز صرفاً از قرارگاه پدافند هوایی کسب تکلیف گردد.

توان رزمی قرارگاه پدافند هوایی با توجه به فرامین و تدابیر مقام معظم رهبری در حوزه اطلاعات و عملیات تقویت گردیده است، طراحی، ساخت و به‌کارگیری سامانه‌های راداری، موشکی و جمع‌آوری اطلاعات الکترونیکی به مدد صنایع داخلی در این راستا قابل ارزیابی

سیاست‌گذاری دفاعی قرارگاه پدافند هوایی خاتم‌الانبیاء(ص) با بهره‌گیری از اندیشه نظامی مقام معظم رهبری.....۱۳۱

است. استقلال راهبردی- عملیاتی قرارگاه پدافند هوایی با استناد به دستور فرماندهی معظم کل قوا مبنی بر جدایی پدافند از آفند عملی گردید. این اقدام در جهت تقویت بنیه دفاعی کشور انجام گرفت. تأکید مکرر مقام معظم رهبری مبنی بر اولویت پدافند هوایی نقطه عزیمت رهنامه نظامی قرارگاه می‌باشد. اتصال قدرت پدافند هوایی ارتش و سپاه و اهمیت- دهی به ایجاد شبکه یکپارچه پدافند هوایی یک رهنامه عملیاتی است. محور اصلی فرمایشات مقام رهبری این است که در پدافند هوایی بایستی تصمیم‌گیری در یک محل اتخاذ گردد. عملیات مشترک مورد تأکید ایشان است. به‌طور خلاصه می‌توان تأثیرگذاری فرامین مقام معظم فرماندهی کل قوا بر اعتلای قرارگاه پدافند هوایی خاتم‌الانبیاء(ص) و حدود تأمین مطالبات معظم له توسط قرارگاه مطابق جدول ذیل صورت‌بندی نمود. بدیهی است که این جدول به پیشنهادهای اجرایی و نظری منتهی می‌گردد:

سیاست‌های اجرایی قرارگاه پدافند هوایی		فرامین مقام معظم فرماندهی کل قوا	فرامین و سیاست‌های اجرایی
وضعیت موجود	وضعیت مطلوب		حوزه تغییرات
<p>۱- در بخش‌هایی از قرارگاه شکاف بین فناوری و آستانه دانش علمی کارکنان جدیدالورود کاملاً حس می‌شود. ۲- رویکرد قرارگاه در گزینش و استخدام نیروی انسانی جدید در تخصص الکترونیک و مخابرات و فناوری اطلاعات جذب نیروی انسانی با معدل علمی بالا در بین فارغ‌التحصیلان دانشگاه‌ها و مراکز آموزشی پیش‌دانشگاهی است. ۳- به وضعیت آموزشی فعلی نقد وجود دارد و حرکت روبه‌جلو در عرصه آموزش برای پدافند یک ضرورت است. ۴- نیروی انسانی مستخرج از دانش‌آموختگان دانشگاه هوایی مرتبط با تخصص‌های پدافندی برای جذب در سامانه عملیاتی پدافند با مشکلات زیادی مواجه‌اند؛ بنابراین ایجاد یک مدیریت آموزشی در معاونت عملیات قرارگاه ضرورت دارد. ۵- شایسته‌سالاری محور اصلی انتصابات. ۶- در حوزه گزینش و استخدام در حال حاضر به علت عدم سازماندهی مراکز آموزشی مدیریت جامعی از سوی قرارگاه اعمال نمی‌گردد. ۷- تغییر الگوی جذب و آموزش باعث تنزل مرتبه علمی کارکنان جدید گردید. ۸- اتخاذ سیاست‌های مبنی بر کاهش انتصابات نزولی علی‌الخصوص در یگان‌های رزمی. ۹- اقدامات قوی و بنیادین نیاز فوری پدافند هوایی در حوزه تجهیزات و نیروی انسانی بود. ۱۰- قرارگاه برای تأمین مسکن سازمانی و غیرسازمانی نیروی انسانی فعال شده است و عملکرد مطلوبی در حوزه مسکن سازمانی و غیرسازمانی به نمایش گذاشته است. در قرارگاه پدافند هوایی احدی از کارکنان اگر منزل سازمانی دریافت نکرده باشد وام ودیعه مسکن را دریافت نموده است.</p>	<p>۱- قرارگاه پدافند هوایی به سوی تشکیل دانشگاه حرکت نماید. ۲- نیروی انسانی برخوردار از سواد و سازمان در راهبری و بازدهی دچار گرفتاری و نقصان نکرده. ۳- اگر دارندگان دیپلم ریاضی و فنی جذب و گزینش شوند از مزایای برخوردار است؛ زیرا کنترل و فرماندهی به نیروی انسانی محاسبه‌گر نیازمند است. ۴- کارگاه‌های آموزشی علمی و عملی باید شکل گیرد و ترکیب تئوری و عملی ایجاد گردد. ۵- کارکنان استخدامی در نیروهای مسلح باید از جمهوری اسلامی و دولت کریمه صیانت کنند، بنابراین باید بهترین افراد باشند. ۲- کسی باید وارد قرارگاه پدافند هوایی خاتم‌الانبیاء شود که برخوردار از ایمان قوی باشد و به انقلاب و نظام و آرمان‌های نظام استعدادهای انسانی و استعداد و استیکار و حمایت از مظلومین و مستضعفین پایدار باشد. بنابراین نیروی انسانی مطلوب نیروی آزمای است</p>	<p>۱- راه قدرتمند شدن قرارگاه دستیابی به علم است. ۲- مختصات نیروی انسانی توسعه‌یافته عبارتند از: ایمان، تقویت علم، تقویت فناوری، پیشاهنگ شدن در تولید علم، همبستگی ملی و تقویت همدلی. ۳- آگاهی ملی و توان تصمیم‌گیری جمعی دیگر ویژگی نیروی انسانی است. ۴- صدرنشینان ایران اسلامی در عرصه علم و فناوری انتظاری است که امام خامنه‌ای از نیروی انسانی بومی دارد. ۵- فداکاری و ویژگی مهم نیروی انسانی تعالی‌یافته از دیدگاه امام خامنه‌ای است. ۶- نیروی انسانی کیفی به ارزش‌ها پایبند است (ارزش‌گرایی). ۷- حرکت به سمت قلله‌های قدرت و دانایی. ۸- حس مسئولیت جمعی در تمام بخش‌های یک سیستم حاکم باشد. ۹- اولین اولویت نیروی انسانی پژوهش، نوآوری، کارآزمودگی و انضباط کامل است. ۱۰- وحدت رویه آموزشی ضرورت دارد تا بودجه‌های آموزشی و پژوهشی هدمند به مصرف برسد.</p>	<p>نیروی انسانی</p>
<p>۱- پدافند در حوزه توان دفاعی، آنچه از گذشته داشته حفظ کرده و ارتقاء داده است و توانمندی دفاعی را به مطلوبیت رسانده است. در این فرایند متخصصین داخلی تلاش کردند و قطعات بر مصرف به تولید رسید. ۲- سایت‌های دریافت اطلاعات گسترش کمی داشته‌اند اما به هیچ‌وجه کافی نیست. ۳- قرارگاه پدافند هوایی در تجهیز به رادارهای برد بلند و رادارهای مراقبتی و رادارهای تاکتیکی رشد مطلوبی داشته است. ۴- در حوزه اطلاعات، سامانه‌های قبلی صددرصد استقرار یابودند اما نیمی از سامانه‌های فعلی تاکتیکی می‌باشند. در تاکتیک توجه ویژه به تحرک است؛ تحرک یک مسئله مهم در جنگ آینده</p>	<p>۱- تحول و نوآوری در تکنیک و تاکتیک برای قرارگاه پدافند هوایی یک ضرورت اجتناب‌ناپذیر است. از این رو طرح‌هایی برای رسیدن به نقطه مطلوب پیش‌بینی شده پدافند چشم‌انداز پنج‌ساله تصویب نموده، اعتبارات آن تأمین و به تدریج وارد چرخه سامانه پدافندی شده است. ۲- قرارگاه پدافند هوایی در حوزه جمع‌آوری خودکفایی اشتغال دارد. ۲- باید با خلاقیت و نوآوری به</p>	<p>۱- نوع رویکرد امام خامنه‌ای به مقوله توان تجهیزاتی منبعث از دو پیش‌فرض اساسی است: یکم- قدرتمند شدن ایران اسلامی و اقتدار و عزت ملی دوم- بومی‌سازی ساخت تجهیزات و تکمیل ظرفیت‌های انسانی و ملی تولید تجهیزات که به خودکفایی اشتغال دارد. ۲- باید با خلاقیت و نوآوری به</p>	<p>توان تجهیزاتی و عملیاتی</p>

<p>۵۰- درصد ارتقاء توان رزمی داشته است؛ این پیشرفت مطلوبی است اما هرگز کافی نیست. ۳- قرارگاه پدافند هوایی به سوی شبکه امن، پایدار، چندلایه، هوشمند با پردازشگر و سرورهای قوی حرکت می کند تا بتواند به صورت لحظه ای صحنه نبرد را ببیند و هدایت کند. زیرا باید Targetها دیده شود، برای آن تصمیم گرفته شود و سامانه خودی برای انهدام آن هدایت گردد. به این ترتیب شبکه C4I ایجاد می شود. همچنین باید در کنار آن شبکه ای دیگر به صورت موازی طراحی گردد تا در صورت از کار افتادگی شبکه اصلی بلافاصله شبکه جایگزین وارد عمل گردد. شبکه C4I مانند نخ تسبیح در عملیات عمل نمی آید؛ سامانه کشف، درگیری و انهدام به آن می باشد. ۴- در حوزه آماد ضرورت دارد که قرارگاه به سمت برون سپاری حرکت نماید. ۵- جلوگیری از موازی کاری و صرف هزینه های کلان به دلیل محدودیت اعتبارات</p>	<p>می باشد. سامانه های فعلی متحرک شده اند. ۵- توجه ویژه ای به ساخت و عملیاتی کردن پهپادهای شناسایی شده است. ۶- در طراحی و ساخت سامانه های زمین به هوا نیز پیشرفت های حاصل شده است. موشک های مرصاد و سامانه های تویی ساخته شده است. ۷- در مقوله آمادو پشتیبانی ناوگان ترابری پدافند هوایی نو و به روز شده است. رادارهای ساخته شده در تراز رادارهای روز دنیا است و به زودی وارد چرخه پدافند می گردد. ۹- قرارگاه پدافند هوایی بسیاری از قطعات گلوگاهی را به مرحله ساخت و بهره برداری گسترده رسانده است. ۱۰- در بخش ساخت، سامانه های قدیمی ارتقاء داده شده و تا ۹۰ درصد خودکفایی در نگهداری و تأمین حاصل شده است. ۱۱- اکنون در قرارگاه همه سامانه ها عملیاتی می باشند؛ بنابراین نگهداری نیز بسیار جدی پیگیری می شود. ۱۲- قرارگاه به سمت ایجاد مراکز تعمیراتی رده میانی حرکت می کند. ۱۳- در حال حاضر سامانه فرماندهی و کنترل در کشور طراحی شده است، تمام مراکز SOC در کشور طراحی شده است و تا ۹۰ درصد خودکفایی در نگهداری و SOC مستقل می باشد. ۱۴- قرارگاه تحولات روبه پیشرفتی در حوزه اطلاعات تجربه نموده است اما با نقطه مطلوب فاصله بسیار دارد. ۲- قرارگاه پدافند هوایی علاوه بر توان راداری از توان عملیاتی ۳۸۰۰ دیدبان حاضر بکار در نقاط مختلف کشور بهره مند می باشد</p>	<p>ظرفیت سازی بومی و سازمانی مبادرت ورزند. ۳- مهارت، تخصص و ارزش های علمی نیروی انسانی کلیدی از مختصات و ویژگی های مدافعان آسمان است. ۴- تقویت فرهنگ پدافند غیرعامل و ایجاد شبکه ای وسیع دیده بان در سراسر کشور، ۵- ارتشی بودن قرارگاه، زیرا تجهیزات پدافندی در اختیار ارتش است و همچنین مسئولیت حفظ آسمان کشور بر عهده ارتش است. ۵- باید به دفاع مجدانه در مقابل تهاجم الکترونیکی دشمن فکری اساسی بشود. ۶- در حوزه سازندگی و تولید تجهیزات از موازی کاری پرهیز گردد. ۷- قطعات تند مصرف باید به هر قیمتی تولید گردد. ۸- تجهیزات و امکانات آفندی و پدافندی آماده گردد. ۹- مقام معظم رهبری بر بومی بودن سامانه ها در حوزه الکترونیک تأکید دارد.</p>
<p>۱- اتخاذ تدابیر و سیاست های همسو و راهبردی ۲- یکارگیری دانش و تجربه سایر نیروها در راستای اعتلا و تقویت پدافند هوایی ۳- هم فکری و هم-دلی و وحدت و انسجام نیروهای ارتشی و سپاهی. ۴- یکارگیری امکانات زیرساختی ارتش و سپاه در راستای اعتلای قرارگاه پدافند هوایی</p>	<p>۱- تقدم پدافند غیرعامل نسبت به عامل، تقدم تسلیحات زمین پایه نسبت به هواپایه، تحرک و انعطاف در سامانه های ارتفاع پست، خلاقیت مداوم، قابلیت خنثی سازی حملات موشک پایه دشمن و ایجاد آسمان سوخته در مناطقی که پرواز هوایی خودی ممکن نیست. ۲- قرارگاه پدافند هوایی با در اختیار گرفتن کنترل عملیاتی بر تمام نیروها اشراف عملیاتی دارد. ۳- رهنامه عملیاتی در راستای اتصال رزمی سپاه و ارتش در حال تحقق است. ۴- متناسب با آیین رزم دشمن برای کلیه نیازمندی های پدافند هوایی در بخش نیروی انسانی، تجهیزات، دفاع مؤثر و مقتدر از فضای ج.ا. پیش بینی های لازم انجام شده است. ۵- ایجاد گروه های واکنش سریع عملیاتی در پدافند در راستای ایجاد چتر پدافندی می باشد.</p>	<p>۱- ارتقاء اقتدار و توان دفاعی امنیتی کشور به منظور مقابله با تهدیدات محتمل منطقه ای. ۲- ایجاد قدرت بازدارندگی مؤثر در برابر تهدیدات فرامنطقه ای. ۳- تقویت سامانه دفاعی کشور و حفظ و ارتقاء آمادگی دفاعی و بازدارندگی نیروهای مسلح. ۴- افزایش قابلیت تحرک عملیاتی و واکنش سریع در مقابله با تهدیدات از دیگر مؤلفه های رهنمود راهبردی فرماندهی کل قوا است. جهش علمی را بنیان اصلی قدرت کشور می داند تهیه نقشه جامع علمی کشور ضرورتی راهبردی برای ایجاد قدرت ملی است ۵- طراحان نظامی باید دکترین رزم خود را بر اساس احتمال درگیری با آمریکا پایه گذاری، طراحی و آماده سازی نمایند. ۶- در مورد تهدیدات، عملیات بازدارندگی و دفاعی بررسی گردد. ۷- در برابر تهدیدات دشمن باید خود را قوی کنیم. ۸- با حفظ قدرت هوایی پدافند امروز در اولویت یکم است. ۹- اگر حادثه ای برای کشور پیش بیاید اولین مرکز که باید فعالیت کند قرارگاه پدافند هوایی است. ۱۰- وجود قرارگاه برای آماده سازی و استقرار یک مرکز هوشمند ضرورت دارد. ۱۱- در امور مربوط به پدافند هوایی صرفاً از قرارگاه پدافند هوایی کسب تکلیف می گردد. ۱۲- مقام معظم رهبری پدافند را در اولویت قرار می دهد و توجه به پدافند زمین به هوا را مبنا قرار می دهد.</p>

رهنامه نظامی

پیشنهادهای اجرایی

در پیشنهادهای اجرایی محقق در پی ارائه راهکارهای مناسب در حوزه های مختلف جهت تحقق اندیشه، تدابیر و فرامین و رهنمودهای آیت الله خامنه ای در قرارگاه پدافند هوایی خاتم الانبیا (ص) است؛ بنابراین سیاست های اجرایی در سه حوزه تجهیزات، نیروی انسانی و رهنامه نظامی ارائه می گردد.

- سیاست های اجرایی در حوزه نیروی انسانی
- ارتقاء فرهنگ ولایت مداری و شهادت طلبی و روحیه جهادی در کارکنان قرارگاه پدافند هوایی خاتم الانبیا (ص)، توسط معاونت نیروی انسانی و اداره عقیدتی سیاسی قرارگاه با حمایت سامانه فرماندهی قرارگاه؛ در راستای عملی شدن این پیشنهاد اجرایی، برگزاری سخنرانی های آگاهی بخش مذهبی و اجتماعی از اهمیت برخوردار است. همچنین تقویت قدرت رسانه ای قرارگاه و استفاده از روزنامه های الکترونیکی ضرورت دارد.

سیاست‌گذاری دفاعی قرارگاه پدافند هوایی خاتم الانبیا(ص) با بهره‌گیری از اندیشه نظامی مقام معظم رهبری.....۱۳۳

- ایجاد وحدت رویه آموزشی و انضباط آهنین در کارکنان قرارگاه پدافند هوایی خاتم-الانبیا(ص)، توسط معاونت آموزش و تربیت قرارگاه با حمایت سامانه فرماندهی قرارگاه در این راستا راه‌اندازی مرکز آموزش درجه‌داری و افسری قرارگاه و بهره‌برداری از آخرین نرم-افزارهای آموزشی و کادر علمی آموزشی قوی از اهمیت برخوردار است.
- توسعه و تداوم آموزش‌های طولی و عرضی و آموزش‌های حین خدمت در راستای ارتقاء مهارت فنی و عملیاتی کارکنان قرارگاه پدافند هوایی خاتم‌الانبیا(ص)، توسط معاونت آموزش و تربیت قرارگاه و دوایر آموزش یگان‌های صف و ستاد با حمایت سامانه فرماندهی قرارگاه. در این راستا راه‌اندازی مراکز آموزشی حین خدمت قرارگاه و استفاده از تجربیات آموزشی سایر یگان‌های نظامی مانند نهاجا و سپاه پاسداران و همچنین برخی ارتش‌های کشورهای توسعه‌یافته از اهمیت برخوردار است.
- تقویت آموزش مواجهه با تهاجمات الکترونیکی دشمن و ایجاد یک مجتمع آموزشی مستقل در جنگ الکترونیک توسط معاونت جهاد خودکفایی و فرماندهی آماد و پشتیبانی قرارگاه.
- اصلاح مستمر آیین‌نامه‌ها و دستورالعمل‌های جاری پدافند هوایی در راستای پویایی سازمان، بهبود روشها و سامانه مدیریت جهت ایجاد هماهنگی و همسویی فعالیت‌های یگان‌های پدافندی کشور توسط دفتر مطالعات و پژوهش‌های راهبردی قرارگاه
- سیاست‌های اجرایی در حوزه تجهیزات
- بومی‌سازی طراحی و ساخت تجهیزات پدافندی توسط معاونت جهاد خودکفایی و فرماندهی آماد و پشتیبانی قرارگاه. در این راستا تقویت ارتباط با صنعت و دانشگاه و تشویق نیروی انسانی کارآمد و خلاق از اهمیت برخوردار است.
- آرایش یگان‌های پدافندی مناسب با تهدیدات جدید و هم‌افزایی با سازمان‌های دیگر کشوری و لشگری جهت پشتیبانی از یگان‌های پدافندی توسط معاونت عملیات قرارگاه. در این راستا کنترل حداکثری فضای کشور به‌وسیله سامانه رادار و همچنین اشرافیت اطلاعاتی فرماندهی اطلاعات شناسایی قرارگاه و همچنین هماهنگی یگان‌های پدافند زمین به هوا از اهمیت برخوردار است.
- تقویت فرهنگ پدافند غیرعامل و تقویت شبکه وسیع دیدبانی در سراسر کشور توسط مدیریت پدافند غیرعامل در قرارگاه پدافند هوایی. در این راستا حضور رسانه‌ای قرارگاه در

صداوسیما، برگزاری سمینار و همایش مشترک با سازمان‌های کشوری از اهمیت برخوردار است.

- تقویت نظام فرماندهی و کنترل با استفاده از فناوری‌های پیشرفته روز و متناسب با تهدیدات توسط معاونت آرال و سامانه فاوای قرارگاه پدافند هوایی
- دریافت آمایش سرزمینی از سازمان جغرافیایی نیروهای مسلح و استقرار یگان‌های پدافندی با توجه به تهدیدات توسط معاونت عملیات قرارگاه پدافند هوایی
- تأمین اقلام عمده تجهیزات یگان‌های پدافندی پدافند هوایی اعم از رادارهای ثابت و پرنده، هواپیماهای رهگیر هوایی، سامانه‌های فریب و سامانه‌های موشکی توسط معاونت آماد و پشتیبانی قرارگاه و فرماندهی آماد و پشتیبانی قرارگاه پدافند هوایی
- تقویت قابلیت تحرک و هم‌افزایی بین یگان‌های پدافندی ارتشی و سپاهی توسط فرماندهی قرارگاه پدافند هوایی
- بهره‌برداری از نرم‌افزارها و سخت‌افزارهای جدید جهت تقویت مدیریت نگهداری و تعمیرات سامانه‌های پدافندی توسط فرماندهی آماد و پشتیبانی قرارگاه و گردان‌های نگهداری مستقر در مناطق پدافندی
- هماهنگی و همسویی فعالیت‌های سازمان پدافند غیرعامل با قرارگاه پدافند هوایی خاتم-الانبیاء(ص) توسط فرماندهی قرارگاه پدافند هوایی
- سیاست‌های اجرایی در حوزه رهنامه نظامی
- هماهنگی با تغییرات در عرصه فناوری و تجهیزات و تمرین مداوم برای "طراحی شبکه یکپارچه پدافندی کشور" توسط معاونت آرال قرارگاه پدافند هوایی
- ارائه طرح‌های جامع پدافندی جهت حفاظت از نقاط حساس کشور ج.ا.ا توسط معاونت عملیات قرارگاه پدافند هوایی
- ارائه رهنامه جامع "هماهنگی روش‌های آموزشی، عملیاتی و فنی یگان‌های پدافندی کشور ج.ا.ا توسط دفتر مطالعات و پژوهش‌های راهبردی قرارگاه با هماهنگی معاونت عملیات، معاونت آموزش، معاونت اطلاعات و معاونت آرال قرارگاه پدافند هوایی

سیاست‌گذاری دفاعی قرارگاه پدافند هوایی خاتم الانبیا(ص) با بهره‌گیری از اندیشه نظامی مقام معظم رهبری.....۱۳۵

منابع

- ابراهیمی، محمدنبی؛ (۱۳۷۶) ارتش در کلام رهبر، تهران سازمان عقیدتی سیاسی ارتش ج.ا.؛
- احمدی- یوسف(۱۳۸۴)"استراتژی ناوگان هوایی نهاجا تا سال ۱۴۰۰" دانشگاه عالی دفاع ملی،
- سازمان عقیدتی سیاسی ارتش ج.ا. (۱۳۷۶) ارتش در نگاه رهبر، تهران: انتشارات آجا
- سازمان عقیدتی سیاسی آجا، ارتش کلمه طیبه(۱۳۸۴) تهران: انتشارات آجا
- آدمیت، فریدون(۱۳۸۵) اندیشه ترقی؛ تهران: انتشارات خوارزمی،
- افلاطون، جمهور(ت:فواد روحانی)، (۱۳۷۴) تهران: انتشارات علمی،
- ایمانی، علی؛ (۱۳۹۲) تبیین نقش مقام معظم رهبری و فرماندهی کل قوا در حفظ، تقویت و اعتلای قرارگاه پدافند هوایی خاتم الانبیا(ص)؛ تهران: طرح پژوهشی مرکز تحقیقات نظری آجا.
- برایسون، جان ام؛ (۱۳۷۸) برنامه‌ریزی استراتژیک در سازمانهای غیرانتفاعی(ت)؛ تهران: نشر مدیریت دولتی؛
- بی‌تعب، عبدالرضا (۱۳۸۰) سیستم‌های پدافند هوایی؛ انتشارات دانشکده پدافند هوایی اصفهان، تیرماه
- پورشاسب، عبدالعلی(۱۳۸۵)"تعیین و تدوین دکترین نظامی جمهوری اسلامی ایران در دهه اول قرن بیست و یکم"، دانشگاه عالی دفاع ملی ،
- حسینی‌نیک، سید عباس(۱۳۷۷) قانون اساسی ج.ا.؛ تهران: نشر میزان،
- حقیری، علی‌اصغر(۱۳۸۴) فرماندهی و کنترل؛ دانشکده فرماندهی و ستاد ارتش ج.ا.
- خامنه‌ای، سیدعلی(۱۳۹۰) انسان ۲۵۰ ساله؛ تهران: مرکز صها؛
- ستاری‌خواه، علی(۱۳۸۵) تدوین دکترین راهبردی و عملیاتی پدافند هوایی کشور با تأکید بر تهدیدات هوایی آمریکا؛ تهران: قرارگاه پدافند هوایی خاتم‌الانبیا(ص)؛
- صحیفه امام(۱۳۷۸) تدوین و تنظیم: موسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی(ره)؛ تهران: سازمان انتشارات وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی؛
- رضاییان، علی(۱۳۸۷) اصول مدیریت؛ تهران: سمت؛
- رستمی، محمود(۱۳۷۸) فرهنگ اصطلاحات و واژه‌های نظامی، تهران، انتشارات ایران سبز.
- کالینز، جان.ام(۱۳۷۳) استراتژی بزرگ (اصول و رویه‌ها) (ت: کورش بایندر)، تهران: دفتر مطالعات سیاسی و بین‌المللی وزارت امور خارجه
- فرید، ناصر(۱۳۸۳) نقش ارتش در تحولات تاریخی ایران؛ تهران: انتشارات کومش؛
- قرآن کریم(۱۳۷۲) ترجمه: استاد الهی قمشه‌ای، تهران: انتشارات رشیدی،

- طباطبایی، محمدحسین (۱۳۸۲) اسلام و انسان معاصر؛ قم: دفتر انتشارات اسلامی
- طلوعی، محمود (۱۳۵۵) تاریخ نیروی هوایی؛ تهران: چاپخانه نیروی هوایی
- علی بابایی، غلامرضا (۱۳۸۵) تاریخ نیروی هوایی ایران؛ تهران: آشیان
- هرسی، پل و بلانچارد، کنث (۱۳۷۷)؛ مدیریت رفتار سازمانی (ت: علاقه بند، علی)؛ تهران: امیرکبیر
- میخلز، روبرت (۱۳۷۷) جامعه‌شناسی احزاب؛ تهران: نشر قومس
- مصوررحمانی، غلامرضا (۱۳۶۴)، خاطرات سیاسی (۲۵ سال در نیروی هوایی ایران)؛ تهران، انتشارات رواق
- نوروزی فرسنگی، احمد (۱۳۸۵)؛ ارتش در تاریخ و انقلاب اسلامی؛ تهران: موسسه فرهنگی انتشاراتی زهد
- لیپست، سیمور مارتین و دوز، رابرت (۱۳۷۳) جامعه‌شناسی سیاسی (ترجمه: محمدحسین فرجاد)؛ تهران: توس؛
- پایگاه اطلاع‌رسانی مقام معظم رهبری؛ www.khamenehei.ir
- نرم‌افزار رسانه‌ای صهبا
- پایگاه اطلاع‌رسانی www.jahadi.ir